

מראי מקומות - יומא

מא:

הקדשים, אבל לאחר שמשלחו, ודאי אינו צורך הקדשים, ומדוע מותר להיות קשור בו. ועיין שם שכתב שלגבי של שם, יש לומר שהיה קל ביותר כיון שאין לו שיעור, ואינו חשוב עבודה, אבל בשעיר המשתלח, שיש שיעור לכובד הלשון, הרי זה השתמשות בקדשים, עיין שם.

ו. איבעיא להו ולנשחט אקשירה קאי או
אהעמדה קאי וכו' שמע מינה אקשירה קאי

כתב הרמב"ם (עבודת י"כ ג', ד') 'וקושר לשון של זהורית משקל שתי סלעים בראש שעיר המשתלח ומעמידו כנגד בית שלוחו ולנשחט כנגד בית שחיטתו'. ותמה הכסף משנה שסתימת לשון הרמב"ם משמע שהמשנה כפשוטו משמעות לשונה, ש'ולנשחט' מדובר על ההעמדה ולא על הקשירה. וכתב במים חיים שם, שאולי מקורו מכך שרבי יוחנן ורבי יונתן נקטו בדבריהם שלש לשונות, ואילו שעיר הפנימי לא נקטו, שמשמע שסבורים שמדובר על העמדה ולא על קשירה, והראיה שהביאה הגמרא מהברייתא של רב יוסף, אותם אמוראים סבורים שברייתא זו אינה בר סמכא.

עוד הביא דברי הרא"ש שהקשה על סדר 'אתה כוננת', שכתב 'אף שעיר של שם יעמידנו כנגד בית שחיטתו', ותמה הרא"ש שמסקנת הגמרא לא כך, ולמה שנתבאר יש לומר שגם בעל סדר אתה כוננת סובר כהרמב"ם. והבית יוסף (או"ח תרכ"א) נקט שבעל האתה כוננת טעה על פי פשוטו לשון המשנה.

ובגבורת ארי נסתפק, האם למסקנת הגמרא שמדובר על קשירה, הכוונה שרק הקשירה צריכה להיות כנגד בית השחיטה, וההעמדה לא, או שגם ההעמדה צריכה להיות כנגד בית שחיטתו, ודייק מרש"י לקמן (ס"ו) שגם ההעמדה צריכה להיות כן.

ז. אחת צריכה שיעור ואחת אינה צריכה שיעור פירש רש"י, שזו שאינה צריכה שיעור, כשרה בכל שהוא. וכתב השפת אמת, שיש עוד נפקא מינה בזה, שיהא מותר ליקח הלשון מעיר הנדחת ומשאר איסורי הנאה הצריכין ביעור, אבל אם צריכה שיעור, אומרים בזה כתותי מיכתת שיעוריה.

ח. נתהבהב הלשון מביא לשון אחר ומקדש כתב החזון איש (פרה ח', י"ב), שאש זו כשירה היא, ואין אומרים שכיון שיש בה לשון פסולה היא פוסלת כל האש, לפי שאין זה גרוע מהוספת עצים על האש, אלא שצריך להביא עוד לשון אחר.

א. והא אין פדיון לעוף

הטעם שאין פדיון לעוף, מבואר במשנה במנחות (ק:) שלא נאמר פדיון אלא בבהמה. והקשה השפת אמת שם, שאפילו אם לא נאמר בתורה פדיון אלא בבהמה, מדוע לא ילמדו עופות מבהמה במה מצינו, שהרי גם זבח בהמה חמור מעוף. וכתב שיתכן שדרשו כן ממה שנאמר 'ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו', ו'בהמה' זו מיותרת לדרוש דוקא בהמה ולא עופות.

ב. הא רבי רחמנא תורת

כתב הריטב"א, שאין לומר להיפך ומה ראית וכו', לפי שסברא היא שעני שהביא קרבן עשיר יצא, שהרי העלה במדרגת קרבנו, ועשיר שהביא קרבן עני לא יצא, לפי שגרע מקרבן הראוי לו.

ג. קשר לשון של זהורית

בחידושי הגר"ז (זבחים ק"ג:) בשם הגר"ח דן בארוכה בגדר שעיר המשתלח, והוכיח שיש לשעיר המשתלח דין קרבן, ולכך יכולים לקנותו מדמי תרומת הלשכה, וכתב, שגם ללשון של זהורית יש דין קרבן, ולכך קנאוהו מדמי תרומת הלשכה, ולכן אין איסור להוציאו לרשות הרבים, מפני שהוא חלק ממצות השילוח ודוחה שבת, ורק הקשירה בין קרניו היא רק לסימון ומדרבנן, אבל עיקר הלשון של זהורית הוא מעיקר דיני שעיר המשתלח.

ד. קשר לשון של זהורית

הקשה המקדש דוד (כ"ה ו'), שהרי קשר זה אינו עומד להתיה, והרי זה קשר של קיימא, וכיצד מותר לעשותו ביום הכיפורים, וודאי אין זה דין תורה לקשור בלשון של זהורית, והניח בצריך עיון. וקשה לומר שעשו רק עניבה, לפי שגם זה תלוי במחלוקת תנאים.

ובשו"ת מהרי"ל דיסקין (קו"א סי' ה' אות ל"ה) רצה להוכיח מסוגייתנו שאם הסיבה שאינו מתיר הקשר אינה משום שצריך שיהא קשור, אלא משום שמתעצל מלהתירו, אין זה נחשב קשר של קיימא, וכיון שאינו צריך שימשיך להיות קשור, אינו נחשב קשר של קיימא, ומותר ביום הכיפורים. אולם דחה ראיה זו, שיש לפרש שהטעם שאין זה נחשב קשר של קיימא, לפי שעל ידי הדחיפה הוא עומד להתנתק.

ה. קשר לשון של זהורית

בגבורת ארי הקשה, שהרי זה משתמש בקדשים, ואף שכל זמן ששייך החליף השעירים, יש לומר שחשוב כצורך